

ÁRAMSZÜNET

– részlet *A córesz elmélete és gyakorlata* című készülő regényből

Éjszaka volt. Megcsörrent a telefon, de mire magamhoz tértem, elhallgatott. Egy pillanatra nem tudtam, álmodtam, vagy valóban hívott valaki. Sári az ágy másik felében aludt. Néhány hete, hosszú telefonbeszélgetéseket és közös sétákat követően visszaköltözött. Ő hívott így néhányszor annakidején: letette a telefont, mielőtt beleszólhattam volna. Semmilyen zajra nem ébredt fel éjjel, ezúttal se zavartatta magát. Másoknál is tapasztaltam már, és irigyeltem ezt a képességet. Én gyakran altatóval se tudtam elaludni.

Ki lehetett az? Apám, anyám, ha bajuk esne, se hívnának éjszaka. Másnap reggel állhatnék a kórházban, bűntudatosan. Néznének, kissé elnézően, kissé lesajnálóan, mintha azt mondanák: nem akartak engem terhelni a bajokkal, nem akartak riadalmat okozni, rám különben se lehet számítani, mert olyan magamnak való vagyok.

Az órára néztem, fél egy volt. Hirtelen újra megszólalt a telefon. Most időben felvettem.

Az öreg hívott, sejthettem volna.

– Jöjjön át. Kikapcsolták az áramom. Nem akarok egyedül lenni.

– Ki kapcsolta volna ki, reb Slojme?
– Mit tudom én, biztos a szomszédok. Lehet, hogy be is jöttek, míg elbóbiskoltam.

– Van magához kulcsuk?

– Mit tudom én, hogy van-e kulcsuk, de bejönnek és ellopnak mindent, mint a Kardos Iván. Bejárt ide hozzám, lemásolta a kulcsaimat, összejátszott a szomszédokkal, a Danekékkel, összeszedte az értékes kéziratokat, könyveket, és elvitte. Sose láttam többet. Vagy mint a maga barátja, az a történész. Kölcsönadtam neki két könyvet, utána meg azt mondta, hogy nincs nála. Na, átjön végre, vagy hívjak mást? Egyszer az életben maga is tehet valamit értem.

– Megyek már, rögtön indulok.

– Kicseréltetem pedig a zárat is.

– Na látja!

– Akkor is bejönnek.

Hatalmasakat sóhajt. Érzem, máris átragad rám a feszültsége.

– Van esetleg valami nyugtatója, reb Slojme? Nem kéne bevenni?

– Nem kértem magától tanácsot. Csak azt kérdeztem, átjön-e. Maguk mind olyan bölcsék, amíg tanácsot kell adni, de ha csinálni kell valamit...

– Megyek mindjárt, mondtam már.

– Le akar rázni.

– De hát most mondtam, hogy indulok!

Kattanás, majd süket csönd a kagylóban. Letette a telefont.

Pizsamára húzom fel a nadrágom, pulóverem. Ha hazajövök, nyilván megint Xanaxot vagy altatót kell bevennem, mint a múltkor. Olyan vagyok, akár a villámhárító. Rám ömleszt a feszültségét, és megkönnyebbül. Pedig mennyivel egyszerűbb lenne, ha ő venné be rendszeren a gyógyszereit. De nem akarja jól érezni magát, épp ez a baja, mondta a pszichiátere, beszéltem vele. Hú a halottaihoz: a szüleihez, a nővéréhez, és az összes többihez. Szenved, ahogy ők szenvedtek, szenved, ahogy tud.

Kiírom egy cédulára Sárinak, hogy átmenjem az öreghez, ne ijedjen meg, ha felébred és nem talál.

Az ajtaját nyitva találok. Derengő fény fogad. A nappaliba lépve látom, gyertyák ég-

nek a lakásban, ő a karosszékben gubbaszt, ahogy szokott, pizsamában és fürdőköpenyben.

– Jó estét, reb Slojme.

– Bezárta az ajtót?

– Be.

– Így is be tudnak jönni, van kulcsuk.

– Kik?

– A szomszédok.

– Maga adott nekik kulcsot?

– ...

– Reb Slojme, adott nekik kulcsot? Mert ha nem, és a magáé megvan, akkor nem tudnak bejönni. Se ők, se mások.

– A Kardos Iván is bejött, és elvitte az iratokat.

– Nem lehet, hogy maga adta oda neki, és megfélelkezett róla?

– Maguk teljesen hülyének néznek engem? Azt hiszik, képzelődöm? Ezek engem ki akarnak fosztani. Látja, most is kikapcsolták a villanyomat. Ezért nem fekszem le, hát ha így nem mernek bejönni.

– Hadd nézzem a biztosítékokat!

– Ne nyúljon semmihez! Üljön le. Holnap kihívom a rendőrséget, és felveszik az ujjlenyomatokat. Tanúk előtt akarom megmutatni, mi történt. Vagy összehívni egy bész dint. Rabbiniikus bíróságot. Ki tudja, kinek a keze van benne. Lehet, hogy a hitközségé. Mert meg mertem kérdezni, miért nincs írott költségvetésük, és megmutattam nekik, hogy nézett ki egy költségvetés a háború előtt. Lehet, hogy ők akarnak elvinni valamit. Ne tapogasson össze semmit. Csak maradjon itt velem.

De meddig? – bukik ki majdnem belőlem. Leereszkedem a mellette lévő karosszékbe. Feszül a gyomrom, mintha követ nyeltem volna, s mintha valóban betörők visszatérésére várnánk. Hosszú éjszakának nézünk elébe.

– Sokan örülnének, ha egyszer csak eltűnének a lakásomból a feljegyzések. Arról nem is beszélve, mennyien örülnének, ha feldobnám a talpam. Már nem kell soká várniuk, megyek az őseim után. Tudja maga, hányan becsaptak, ígértek, és nem segítettek? Belehajszoltak abba, hogy kezdjek valamivel foglalkozni, és cserbenhagytak. Maga se

Gerevich András

PIZSAMÁS VERS SZEGŐ JÁNOSNAK SZERETETTEL

Még a dübörgő zenét sem ismerem,
Csak ülök a kocszában, idegenek közt,
Vad férfiak izmos tekintettel,
Vágytól feszesen néznek el felettem.
Életem legszebb éveit élem –
Mondják, ez a legszebb férfikor.
Feszülten nézem az arcom a tükörben,
A bárshék a fenekemet nyomja,
A hangulat mégis olyan otthonos,
Ez a nagyravágyó, kiélt unalom.
Színes pizsamákról álmodozom.
Srácok, minden este veletek fekszem!
Ágyam alattunk vadul nyikorog.

Szegő Jánostól kaptam egy levelet,
Egy verset kért hívószavakkal,
Tág jelentéssel, a pizsamáról,
„Amely egyszerre rejt el, és fed fel.”
János! Polóban alszom, hanyagul,
Gatyában, vagy akár meztelenül.
Írtam neked egy boldog gyerekkori
Színes, meleg álompizsamáról,
Mellyel ma már a padlót mosom.
Meg írtam ezt az ügyetlen sort is:
„Nemzettudatom még pizsamában,”
Mely még bénább sorokat követett.
Kedves János, legközelebb, ha írsz,
Szórtós, izzadt, meztelen verset kérj,
Hadd dugjam meg az olvasóidat,
Vagy kérdezz álmatlan éjszakákról,
Altatókkal edzett lila álmokról.

szólt, amikor a Déri után ezt a Kardos Ivánt bíztam meg az alapítvánnyal.

– Gondolja, hogy én is meg akarom lopni? Netán most is azért jöttem, hajnali egy órakor?

– Ne szemtelenkedjen. Tudja nagyon jól, kikre gondolok. Azokra, akik abból élnek,

hogy zsidók, vagy zsidóságot tanítanak a zsiros állásaikban, és az alefbészt se tudják, és attól félnek, hogyha létrejön az alapítványom, akkor ők labdába se rúghatnak, és el-esnek a külföldi támogatásoktól.

– És azt gondolja, hogy ők is... – elharaptam a mondatot. Újra és újra abba a hibába esem, hogy vitatkozom vele, noha tudom, ebben az állapotban az érvek nem számítanak.

– Maguknak is csak akkor kellett, amikor akartak valamit. Amikor nekem lett volna szükségem segítségre, nem voltak sehol. Egész nap csak imádkoznak, de képtelenek megtanulni, hogy ez semmit se ér, ha az emberek nem tisztelik. Pedig hányszor elmondtam: a földig lóghat a pajeszuk, ha nem tudják megadni a másik embernek a méltóságot. Akkor hiába hajbókol valaki Isten előtt. Ott van az a Tolnai is. Héberül se tud, úgy tanít a Rabbiképzőn. Az én időmben, Újhelyen samesz se lehetett volna. Zsidó az egyáltalán? Vagy az a Tábori. Régen akár reggel hatra idejött, ha talmudot akart tanulni, máskor meg hajnal háromig ült itt. Így, reb Slojme, úgy, reb Slojme, a seggemet kinyalta volna, csak tanuljak vele. Most meg csak kiröhög, és azt mondja, nem is akarom igazán megcsinálni az alapítványt. Hogy én nem akarom igazán, hogy bármi is működjön, mert akkor nem lehetne szomorkodni a múlton. Hogy mondhat ilyet? A kurva életbe! És akkor még ezekkel a gonosztevőkkel is meg kell küzdenem a szomszédban, akik bejárnak a lakásomba. Lehet, hogy össze vannak szövetkezve a Kardos Ivánnal.

– Reb Slojme, be kéne vennie egy nyugtatót.

– Ne szóljon közbe, hallgasson végig! Én mindenhol megmondtam az igazságot, ezért kellett Amerikában is otthagynom a munkahelyeimet. Tudja, milyen egyetemeken tanítottam én? Hány helyen voltak diákjaim, akik, ha telefonálok, másnap itt lennének Pesten? De ott is csak a keresztény tanítványaimra számíthattam. Én úgy éltem mindig, ahogy a Tóra mondja: cedek, cedek tirdof! Igazságot, igazságot keress! De hogy pont azok lopják meg, akik...

Mondat közben megállt. Szuszogott. Idegesen tikkelt a szeme.

– Vegye elő a tape-et. Azt akarom, hogy vegye fel a beszélgetésünket, hogy utóbb tudhassam, nem mondtam-e marhaságokat. De nem viheti el a kazettát. Nem kerülhet ki a lakásból.

– Jó.

Hirtelen lelassult a beszéde. Fürkészve nézett rám, mint aki most ismer fel. Mintha álomból riadt volna.

– Tudja maga – mondta halkán –, hogy az én lányom öngyilkos lett?

– Már említette, reb Slojme – bólintottam. Egy tanítványától hallottam, tőle sose meritem megkérdezni.

– Azt is mondtam, hogy miért?

– Azt nem.

– Akarja tudni?

– Ha el szeretné mondani.

– Mert szerelmes volt egy keresztény fiúba, és nem akartuk, hogy hozzámenjen.

– Ezért?

– Ezért.

Hallgattam. Nem hittem, hogy ne lett volna más oka is. Hogy ne örökölt volna eből a csomagból annyit, amennyi önmagában is elég lett volna ahhoz, hogy ne akarjon tovább élni.

– És mi van a maga Sárijával? – kérdezte.

– Hogy jutott ez most eszébe? De jól van. Rengeteget dolgozik, doktorira készül. Művészettörténetből. És nagyon él.

Ebben a pillanatban megcsörrent a telefon. Negyed kettő múlt.

– Felvegyem? – kérdeztem. Sokszor nem engedte. Nem lehetett kiszámítani a hangulatát.

– Vegye.

Sári volt az. Megborzongtam a véletlen egybeeséstől. Felébredt, és meglátta a cédulát, amit az ágyra tettem.

– Átjön Sári is, ha nem zavarja.

– Jöjjön csak! – Az öreg láthatóan felélénkült.

Letettem a telefont. Egy darabig némán ültünk a pislákoló gyertyafényben.

– Helyes lány ez a maga Sárija – nézett rám elismerően bólogatva.

– Csak nyughatatlan. Külföldön akar élni.

A végén le fog lépni. Mint a mamája. Kevés neki az élet, ami bennem van.

Kicsit elmosolyodott, azután másodpercekig csak némán pislogott, mint aki erősen koncentrálna.

– Tudja, Miklós, maga meg én olyanok vagyunk, mint az a fiú a Family Moskat-ban, Singer regényében.

– Asa Heshel Bannett-re gondol?

– Vagy az a másik, a New Yorkban játszódó nagy könyvében. Shadows on the Hudson, vagy mi volt a címe.

– Az, aki nem tudott megnyugodni egy nő mellett sem? De hát nem én lépek le, engem akar időnként otthagyni.

– Az mindegy. Nyughatatlan, kereső lelkek vagyunk.

– Hogy jutott ez most az eszébe?

Sári csengetett odalent. Kocsival jött, néhány perc alatt ideért. Az ajtóhoz mentem, hogy beeressem.

– Jó estét, jöjjön csak! – üdvözölte derűsen az öreg, ahogy a pislákoló fényben, magára erőltetett nyugalommal Sári belépett. Még mosolygott is, pedig kora reggel a múzeumba kellett mennie. Én a falat kapartam volna.

– Hogy van, reb Slojme? – kérdezte Sári. – Bevette a gyógyszereit?

– Üljön le. Nem ápolónőre van szükségem. Azzal el vagyok látva.

– Mire volna szüksége? – kérdezte Sári, de intettem, hogy ne provokálja. Örültem, hogy kissé lecsillapodott.

– Ilyen szép, fiatal lányok társaságára – somolygott az öreg, először rá, majd rám pislogva. Sári mosolygott. Úgy tűnt, reb Slojme a pusztta jelenlététől nyugodtabb lett.

– Azt tudja, hogy én ismertem a maga nagyapját? Sokszor találkoztunk templomban, meg a Hannában, amikor még oda jártam enni. Tudja, hogy az egy nagyon rendes ember volt?

– Ühm. – Sári a család témájánál mindig bezárult. Túl foghíjas volt a rokonság.

– Nem akar lefeküdni, reb Slojme? – szóltam közbe.

– Pont most, amikor olyan jól beszélgetünk?

– Hajnali fél kettő van – néztem az órára.

– Meg kéne próbálnia pihenni.

– Sárika, én jól ismertem azt a környéket, ahonnan a nagyapja származott. Rendes emberek voltak, vallásos emberek. Büszke lehet rájuk.

– Hoztam egy szem altatót a Miklóséból – mondta Sári. – Ezt nyugodtan beveheti.

– Én ülve szoktam aludni, mint a haszid rebbék annak idején. Azután tanultak tovább. Hanem a maga nagyapja, az tényleg nagyon rendes ember volt. Szépen imádkozott. Sokat sétáltam vele, még azután is, hogy a maga mamája elment. Meséltem már magának, hogy az én lányom meg öngyilkos lett?

– Már mondta, igen – válaszolta komoly arccal Sári.

Hihetetlen, gondoltam. Elvértve találkoznak csak, és elmondta neki, amit nekem tíz év után árult el.

Az öreg bizonytalan kézmozdulatot tett.

– Nem róhatjuk fel senkinek. „Al tadin et chaverkha, setagija limkomo”, mondja a Pirké Ávot. Nem ítéltünk meg senkit, amíg nem voltunk a helyzetében. A halottakat pedig el kell temetni.

– Vegye be ezt, és feküdjön le, reb Slojme – Sári az altatót az öreg kezébe nyomta. – Én most hazamegyek, mert holnap hosszú napom lesz. Miki még biztos marad – nézett rám.

– Jövök én is mindjárt.

– Aztán vigyázzanak egymásra, Sárika. Ez egy sverer bócher... nehéz fiú, de jóra való.

– Én se vagyok egyszerű eset... Aludjon jól, reb Slojme – köszönt el Sári, miközben felállt és kifelé indult. Kikísértem.

– Most már jobban van. Próbáld belediktálni az altatót, aztán gyere te is – suttogott az ajtóban, gyorsan megcsókolt, elfordult és lezaladt a lépcsőn. Hitetlenkedve néztem utána. Másokat elbűvölt és megnyugtató, ő mégse tudott megnyugodni. Ahogy beléptem a szobába, még mindig imbolygott a gyertyák lángja, mintha nem a huzat, hanem szellemek vagy boszorkányok játszottak volna velünk.

– Helyes lány ez a maga Sárija – jegyezte meg ismét az öreg. – De voltak már magának ilyen nyughatatlan barátnői azelőtt is, nem?

– Mind világotazó. Képtelenek megülni a seggükön.

– Maga miért nem megy velük?

– Nem szeretek utazni. Nekem itt van dolgom.
– Ugyan már, az a dolga, hogy éljen. Legalább egy kicsit. Élvezze az életet. Akkor írni is jobban tud majd.

– Látom, jobban van – mondtam gúnyosan.

– Magának olyan konzolidált a családja. Gyűjti az érdekes embereket. Egy írónak szüksége van élményanyagra. Pláne, ha nem utazik.

– Ne legyen cinikus, reb Slojme.

– Komolyan beszélek. Menjen haza maga is. Lefekszem. Köszönöm, hogy ájtott.

– Biztos ne maradjak?

– Nem, azt hiszem, nem kell.

– Nem veszi be az altatót?

– Nem kell. Szeretek így üldögélni és olvasni. Közben alszom is kicsit. Azt tudja, hogy a szanzi rabbi sose feküdt le éjjel? Az asztalnál ült, tanult, és ha elbóbiskolt, meghagyta a tanítványainak, hogy egy idő után ébresszék fel. Sok haszid rebbe virrasztott így.

– Jöjjön, zárja be utánam az ajtót. Nehogy bejöhessen valaki.

– Na, ne szemtelenkedjen.

Az előszobában megállok egy fehérre festett szekrényke előtt.

– Ebben van a kapcsolótábla?

– Fogalmam sincs.

– Megengedi, hogy belenézzek?

– Csináljon, amit akar.

Benyúlok, taláломra felkattintok egy színes kapcsolót, és mindenütt fény gyúl: a szobában, a fürdőszobában és az előszobában is. Hunyorog a hirtelen támadt világosságban. Több mint egy órát ültünk a sötétben, mert nem engedte, hogy megnézzem.

– Ez nem bizonyít semmit – mentegetőzik, és a szeme idegesen tikkelt megint. – Lehet, hogy kívülről csinálják. A mai technikával mindent lehet. – Mintha félne, mit fogok mondani.

– Legalább beszélgettünk egyet – mondom az ajtóban hátrafordulva. Igyekszem a lehető legnyugodtabb lenni.

– Jó éjszakát – mondja kicsit elszégyellve magát, és gyorsan becsukja az ajtót.

A lépcsőn lefelé menet mélyeket lélegzek az orromon át, de a mellemből nem távozik a feszültség. Tudom, ezt az éjszakát sem úszom meg altató nélkül.

Borsik Miklós

JUHÁSZ FERENC- ÁTIRATOK

Olvastam én gyufát gyűjtve a takaró alatt, egy egész doboz elfogyott a bűdös dunyha-lugasban. És a barna égésfoltok a vászonbelsőn, mint anyám mosott havi-rongyain, ahogy üveg-maskarává fagytak az udvaron a szederfa és az ecetfa közé feszített spárgára akasztva. Ti, Szent Ágyék-Álarcok!, Szent Szülőnyílás-Kendők!, Szent Vagina-Vérmaszkok! Hiányoztok.

*

Szentkuthy Miklósnak

Verset írok. Eddig már nyolcvan oldal, így arra gondoltam, iszunk egy pohár whiskyt, mégsem hívtalak, inkább belopóztam. Ültél az öreg bőrfotelben szétvetett lábakkal, szinte feküdtél. Nyitott szád odvas ravatalszoba, hol minden koporsót fölnyitottam, de csak magamat találtam bennük. És mire a kályha előtt Joyce gatyája megszáradt, ki is pakoltam volna mind az apró Juhász-bábukat, csakhogy fölébredtél a végére, hogy a legutolsó másom akaratlanul kettéharapd.

Forrás: *A boldogság*, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1984, 46, 21.

